

Euroopa Koolid

Peasekretäri büroo

Pedagoogiline üksus

Viide: 2007-D-441-et-5

Originaal: EN

LAPSEPÕLVE KAITSE

Kiidetud heaks kõrgema nõukogu poolt kirjaliku menetluse käigus, mis algas 21. aprillil 2008 ja lõppes 13. mail 2008.

LAPSEPÕLVE KAITSE

EUROOPA KOOLIDE RIIKLIKE DELEGATSIOONIDE, DIREKTORITE NING ÕPETAJATE VASTUTUSALAD

Taust

Laste kaitse, nende eest vastutamine ja laste heaolu on iseenesest mõistetavalt Euroopa Koolide asutuste peamised mured. Kõikidel süsteemiga seotud vastutavatel isikutel (kaasa arvatud isikud, kes osalevad töötajate määramisel ning asutuste juhtimisel) lasub kohustus olla ettevaatlik ja usin ja mitte säästa pingutusi, valvates, et iga õpilasega töötav isik oleks selleks suuteline ning et õpilased areneksid võimalikult kindlas ning turvalises hariduslikus keskkonnas.

Käesoleva dokumendi koostamisel arvestati järgnevaid tegureid:

- liikmesriikide vastu võetud erinevate meetmete arvestamine, et kindlustada potentsiaalsete töötajate suutlikkus olla lapselähedane. Antud praktikate ja menetluste mitmekesisus võib vahejuhtumi korral põhjustada koolidel teatud õigusnormidega vastuollu sattumise;
- koolides regulaarselt esinevad tervise- ning turvalisuseprobleemid ning nende lahendamine, näiteks väljaspool asutuse piire toimuvate tegevuste puhul;
- paljudes Euroopa Liidu liikmesriikides suurenev lasteõiguste tähtsustamine ning selle loomuliku tagajärjena antud õiguste kahtlustatud või tuvastatud eiramisega kaasnev suurenev tsiviilvastutusele võtmine.

Nendel põhjustel tundus kasulik koostada ühine dokument laste turvalisuse, tervise ja füüsilise, psühholoogilise ning vaimse heaoluga seotud hea praktika suuniste kohta koolielu erinevates valdkondades. Antud dokument arendab edasi üldisi suuniseid. Koole palutakse kasutusele võtta kõiki käsitletud valdkondades kehtivaid meetmeid. Enamikel juhtudel kohustab see koole välja arendama kohalikku olukorda arvestava korraliku ning detailsema poliitika.

Põhimõtted

On vajalik, et kõikide töötajate ametisse määramise menetlused ning järelvalve viisid garanteeriks kõikidele lastele nende rahvusest ja koolist hoolimata sama turvalisuse ja tähelepanu taseme.

Iga kooli eetika peab rajanema kooli kogukonna liikmete vastastikuse austuse põhimõttele, et ühelt poolt julgustada õpilasi ennast austama, ning teiselt poolt säilitada nende psühholoogiline ja füüsiline intiimsus. Isiklikku laadi informatsiooni avalikustamise ja eraelu austamise vahel tekkinud konflikti korral peavad kõikide asjaolude puhul domineerima laste õigused ja nende kaitse.

Isikuvabadus ja õigus väarikusele on põhiseaduslikud õigused, need on võõrandamatud ning kehtivad kõikide haridusega seotud tegurite puhul. Nende põhimõtete austamine keelab muuhulgas ära igasuguse õpilaste füüsilise või psühholoogilise karistamise, kaasa arvatud igasuguse alandava karistamise.

Antud õigused ei ole mingil juhul allutatud õpilaste koolikohustuste järgimisele, teisisõnu ei ole õpilaste inimõiguste austamine mingil moel seotud nende kohustuste täitmisega.

Tuleks valvata, et lapse heaolu ja kaitse teemakohane oluline teave jõuaks pädeva personalini/kooli direktorini, kes vajadusel teavitab riiklikke ametiasutusi, ja teisalt, et mis tahes vihjeid käsitletaks suure tõsidusega.

Lapsepõlve kaitse dokumentide käsitlemisel on kohustuslik mõista ja hinnata erakordset tähtsust, mida kätkeb endas vajaliku huvi ja heatahtlikkuse ülesnäitamine.

Nõuetekohane lapsepõlve kaitse eest vastutamist asjakohases liikmesriigis peab igal juhul selgitama.

Olukord

Koolisüsteemis laste turvalisuse kindlustamisel tekkivate raskuste seas esineb teatud arv vältimatuid variatsioone, kui vastavat kodukorda, prioriteete ja spetsiifilisi lähenemisviise omavad 27 riiki lähetavad oma õpetajaid seitsmes riigis asuvasse 14 Euroopa Kooli.

Eriomasteks joonteks on:

- väga erinevad seadusandlused seksuaalse küpsuse ea kohta;
- erinevad modaalsused õpetajate määramisel, kas siis protseduuri, nõudmiste või kogemuse suhtes;
- koolide direktorite vastutus nimetada ametisse usu- ja moraaliõpetajad;
- võimalikud erisused ühelt poolt lähetanud liikmesriigi ja teiselt poolt vastuvõtva riigi, kus lähetatud töötaja oma ametialast tegevust harrastab, kehtiva kodukorra ja nõudmiste vahel;
- võimalikud konfliktid ühelt poolt läbipaistvusnõude ja teiselt poolt iga indiviidi õiguse vahel eraelu austamisele ja kaitsele riikliku reglementatsiooni või rahvusvahelise õiguse alusel;
- koolidirektorite kohustus määrata usu- ja moraaliõpetajaid;
- vajadus koolis lastega töötavate vabatahtlike järelvalveks;
- vajadus iga teise, lastega kontaktis oleva isiku järelvalveks; laste kaitse igast hariduslikust küljest.

Siiski on oluline tagada, et tekkinud raskused ja takistused ei tõkestaks tõhusate tervise-, julgeoleku- ja lapsepõlve kaitse poliitikate rakendamist.

1. Asutuse lapsepõlve kaitse poliitika (üldised märkused)

- 1.1 Vastavalt ülalmainitud põhimõtetele ja juhiste peab iga kool arendama välja oma lastekaitsepoliitika ja täpsustama kasutatavaid meetmeid (kaasa arvatud kehtiv kodukord vastuvõtvas riigis). Vanematele, kelle esindajad peavad osalema teksti koostamisel, antakse soovi korral poliitikadokument. Lapsepõlve kaitse poliitikadokumendi avaldamine ja levitamine on hädavajalik, et tagada selle omaksvõtmine ja järgimine koolikogukonna kõikide liikmete poolt;
- 1.2 Kõikide asjaga seotud isikute kohuseks on toimida nende põhimõtete kohaselt ja rakendada kooli lapsepõlve kaitse poliitikat, et hoolitseda õpilaste heaolu eest. Kõik koolikogukonna isikud peavad ennast tagant sundima järgima ja austama lastekaitse juhiseid;
- 1.3 Selleks, et toetada iga koolis lapsepõlve kaitseks mõeldud menetlusi, peab iga kool nimetama oma personali seast lapsepõlve kaitse eest vastutava kontaktisik, s.t tagama ühenduse riiklike ametiasutustega lapsepõlve kaitse spetsiifiliste meetmete suhtes, ja kasutama lisatöötajat mis tahes töötaja või vabatahtliku jaoks, kellel on seoses lapsepõlve kaitsega muresid.
- 1.4 Koolid peavad tunde- ja seksuaalkasvatuse raames harima õpilast haridusprogrammide kaudu psühholoogilistest, füüsilistest ja seksuaalsetest ohtudest ja inimese ning terviseõpetuse tundides suitsetamise, alkoholi tarbimise

ja narkomaaniaga seotud ohtudest. Samuti peaksid koolid harima õpilasi, kuidas käituda vastavalt internetis selle turvaliseks kasutamiseks, et vältida kübertagakiusamist, valesüüdistusi jne.

2. Personal

Personal, kellel on ligipääs Euroopa koolide õpilastele (sealhulgas usuõpetajad) peavad esitama enne ametikohutuste täitma hakkamist väljavõtte karistusregistrist, tunnistuse heade elukommete kohta (*certificat de bonnes vie et mœurs*) või päritoluriigi või senise töökohariigi samaväärse tunnistuse.

2.1 Lähetatud töötajad

Iga liikmesriigi kohuseks on kindlustada, et Euroopa Kooli lähetatud töötaja, kas siis enda või teise liikmesriigi territooriumil, oleks lastelähedane ja vastaks kehtivale riiklikule kodukorrale, mis puudutab õpetavat personali, kaasa arvatud lastekaitsega seotud töötajaid.

2.2 Usuõpetajad

Usuõpetajate puhul peavad religioossed asutused, kes neid ametisse nimetavad, tagama, et neil on kalduvusi lastega töötamiseks ja kohalike reeglite järgimiseks (eelkõige lapseõlve kaitse valdkonnas).

2.3 Osalise koormusega töötavad õpetajad

Iga liikmesriigi kohuseks on kindlustada ühelt poolt, et kõik osalise koormusega töötavad õpetajad (kaasa arvatud usuõpetajad) oleksid lastelähedased, ja teiselt poolt hoolitseksid kohalike nõuete järgimise eest (eelkõige lapseõlve kaitse valdkonnas).

2.4 Teised lastega järelvalveta töötavad isikud

Iga koolis töötav isik, kes tegeleb lastega järelvalveta, peab läbima küsitluse vastavalt kehtivale korrale. Vastava korra puudumisel peaks kindlustama võimaluse piires, et antud isikud ei tekitaks probleeme.

2.5 Koolid võtavad kasutusele kõik asjakohased sätted kindlustamiseks, et mitte ükski loata isik ei pääseks ligi kooli territooriumile ning et kõik lubatud külastajad oleksid lihtsalt tuvastatavad.

2.6 Direktoritel ja kõikidel lastega kokku puutuvatel töötajatel on soovitatav minna vastavale koolitustele, mis lubab neil lapseõlve kaitse valdkonnas efektiivselt oma kohustusi täita. Antud koolitusi tuleb planeerida ja korraldada kooli töötajate koolituste raames.

3. Tervis, turvalisus ja mugavus

3.1 Koolikeskkond

On vaja, et kõik Euroopa Koolis töötavad isikud leiaksid sealt kindla, tervisliku ja mugava keskkonna. Selle kindlustamiseks viivad koolid läbi detailseid riskianalüüse ja turvaseadmete regulaarseid kontrole, viivad sageli läbi ruumide koristamist, püüavad edendada tervislikku toitumist ja hügieenitavasid ning hoolitsevad klassiruumide adekvaatsuse ja mugavuse eest.

Tuleb tagada, et kool oleks võimeline igasuguse õnnetuse või haiguse korral reageerima kiiresti ja tegema seda vastavalt eelkehtestatud menetlusele, kaasa arvatud õpetava ja muu personali liikmete ametisse nimetamisel ja esmaabi koolitustel (niivõrd kui see ei lähe vastuollu kehtiva korraga) ning pidama õnnetusjuhtumite nimekirja.

Vastasel juhul edastavad vanemad koolile vajaliku informatsiooni nende laste allergiate ja teiste haiguste kohta, võttes arvesse arstide otsust, vanemate soove ning salastatud teabe austamist.

3.2 Tegevused väljaspool kooli

Väljaspool kooli toimuvate tegevuste korral on kooli kohustuseks garanteerida õpilaste heaolu (näiteks kontrollides, et iga lapsi majutama valitud keskus oleks kohalike võimude poolt heaks kiidetud). Igasugune kooliväljasõit peab toimuma sobiliku menetluse kohaselt, kus eelnevalt hinnatakse riske, millega õpetajad, kes lapsi väljasõidul saavad, kokku puutuvad.

Vanemad peavad olema täielikult teadlikud nende lapse osavõtul toimuvate kooli väljasõitude kõikidest aspektidest.

4. Rakendamine ja menetlused

4.1 Käitumine

On vaja, et igas koolis rakendataks uuendatud menetlusi, mida on vastavalt vajadustele kooskõlastatud ja kohandatud ja mis katavad igas vanuses õpilase vajadusi. Kõik kooli keskkonnaga seotud isikud peavad olema teadlikud järgnevate juhistega ja neid toetama:

- edendada mõistlikku ja turvalist käitumist kooli territooriumil, sööklas, tundides ja kooli lahtioleku ajal enne ja pärast koolitegevusi ja samuti koolibussides ning kooli väljasõitude käigus;
- efektiivne järelevalve ning õpilaste hoolsuse ning lubatud või põhjuseta puudumiste jälgimisele vastavad meetmed kooli territooriumil või sellest väljaspool, sealhulgas kõnealuste õpilaste teavitamine lohakuse, korrapäratu töö ja halva käitumise tagajärgedest;
- õpetajate ning kõikide teiste asjakohaste isikute tähelepanu äratamine hea eeskju andmise tähtsuse suhtes.

4.2 Õpilaste huvi äratamine nende õiguste ja kohustuste suhtes

Kõik Euroopa koolid peaksid pakkuma õpilastele ja kogu personalile keskkonda, kus tagatakse viisakas suhtlemine õpilaste ja õpetajate vahel ning ka klassis ja väljaspool seda ja kus kaitstakse õpilasi mis tahes diskrimineerimise vormide suhtes. Seetõttu peavad nii õpetajad kui õpilased vältima eelarvamusi rahvuse, soo, seksuaalse sättumuse, rassi, puude, erivajaduste jne suhtes. Vastavalt sellele eesmärgile peavad koolid õpetama inimestevahelisi suhteid ja õhutama järgima võrdsete võimaluste ja kõikide koolikogukonna liikmete kaasamise põhimõtteid rassi, rahvust, usku, seksuaalset sättumust, puuet või erivajadusi eristamata.

4.3 Tagakiusamine

Iga kool peab koostama ja avaldama:

-
- selged poliitikad ja menetlused, mida tuleb järgida, kui kiusatakse taga õpilast teise õpilase või õpetaja poolt, on siis tegu otsese või kaudse füüsilise või verbaalse agressiivsusega (alandamised, kuulujutud, tagarääkimised);
 - igal koolil peab olema koolikeskkonnas tagakiusamise takistamise kava, mis on integreeritud koolitegevuste aastakavasse. Õpetajad peavad hariduskonverentsidel läbima vähemalt koolituse nende teemade tutvustamiseks;

4.4 Kaebuste käsitlemise süsteem

Iga kool peab koostama ja kehtestama tõhusa ja sõbraliku kaebuste süsteemi, milles nähakse ette järgmised punktid:

- selge teave kaebuse esitamiseks ettenähtud protseduuri kohta (nooremas astmes enamasti klassijuhataja juures, vanemas astmes tihti suunamiskeskuses);
- kaebuste jälgimise menetlus, mis näeb vajadusel ette austada kaebajat ja ka kostjat puudutava informatsiooni anonüümsust;
- esitatud kaebuste ja vastuvõetud meetmete nimekirja koostamine;
- informatsiooni edastamine koolikogukonna liikmetele, keda peab asjast teavitama;
- kohalike või riiklike lastekaitsenumbrite nähtavale seadmine.

4.5 Ahistamiskahtluste käsitlemise menetlus

Iga kool peab koostama ja avaldama ahistamiskahtluste käsitlemise vastavad menetlused. Menetlustes nähakse ette järgmised punktid:

- verbaalse, füüsilise, psühholoogilise või seksuaalse ahistamise kahtluste korral ettenähtud vastus. (Tõestatud ärakasutamise korral peavad kasutusele võetud meetmed olema kooskõlas vastava kooli asukohamaa kehtiva korra ja protseduuridega.);
- nõuanded personalile, et võimaldada sellel õppida tundma ära laste ahistamise märke ja sümptomeid, sealhulgas füüsilisi ja käitumuslikke/arenguga seotud näitajaid;
- laste tehtud tunnistuste käsitlemise protseduurid;
- iga töötaja vastutus lapseõlve kaitse osas;
- kohutused koolis töötavate inimeste suhtes;
- teiste riiklike lapseõlve kaitse ametiasutustega suhtlemise ülesanne (riiklikud tervise- või politseiametid);
- kooli asukohariigis kehtivate lapseõlve kaitse seadusnormide alla kuuluvate juhtude uurimisele kohandatud piirangud;
- samuti tuleks täpsustada vastutused seoses probleemidest või kahtlustest teatamisega.

Lisa: soovitused ja koolide lastekaitsepoliitika ning menetluste kontrollnimekiri

Turvalisus

- Asutuse juhatuse ja avalikke töid teostavate firmade regulaarne, isegi sagedane koolihoonete kontroll, mis hõlmab uusi hooneid ja muudetud ruume;
- Vastavalt juhtumi kiireloomulisusele mõistlik vastusega viivamine potentsiaalsetele riskidele;
- Riskihinnangute analüüside uuendamine;
- Õpilaste kaitsmine liiklusohutuse eest, kui õpilased on kooli territooriumil või kooli kaitse all (näiteks kooli väljasõitudel);
- Hoonete korrustel hädaväljapääsude sisseseadmine, peasissepääsude varustamine sissepoole avanevate ustega ning hädaväljapääsuteede signaliseerimine;
- Evakueerimisharjutuste regulaarne korraldamine, töötajatele ja õpilastele mõeldud kirjalikud eeskirjad, mis kirjeldavad evakueerumise läbiviimist vastavalt tekkepõhjustele (näiteks tulekahju korral), turvalisuse tõhustamise nimel aruande koostamine peale igat harjutust selle toimumise kohta;
- Turvameetmete eest vastutava isiku määramine;
- Laboratooriumite turvalisusega seotud kohalike reeglite austamine näiteks mis puudutab õpilasi, maskide, kaitseprillide või -riiete kandmist, keemiliste ainete ladustamist, ventilatsiooni ja ladudesse sissepääsu jälgimist õpetaja poolt;
- Regulaarne varustuse ja kehalise kasvatuse materjalide kontroll, mille viivad läbi selleks määratud firmad;
- Sobiliku suurusega, korraliku varustusega ja hooldatud puhkealad.

Tervis ja hügieen

- Kooli territooriumi ja eriti toidu ettevalmistamiseks ning tarbimiseks mõeldud alade ning sanitaarruumide (tualettruumid ja dušid) efektiivne puhastamine;
- Vee, seebi ja kuivatusvahendite olemasolu tualettides;
- Kohaliku korra sätete austamine kõikide köökide ja küttekehade sisseseadmisel;
- Vee ja ujula üldhügieeni kvaliteedi regulaarne kontroll vastavalt kohalikule kehtivale korrale;
- Inetute elementide, nagu graffiti, närimiskummid jne regulaarne eemaldamine;
- Sõltuvust tekitavate ainete (uimastid, alkohol, tubakas jne) kuritarvitamise vastase võitluse poliitika.

Mugavus

Kõikides koolides tuleb anda endast parim, et seada õpilastele sisse head psühholoogilised tingimused. Seetõttu peab juhatust tagama:

- hästi valgustatud, korralikult köetud ja õhutatud rühmadele sobiliku suurusega klassiruumid, laboratooriumid ja võimlad;
- koolimööbli hea kvaliteet ja selle suuruse vastavus seda kasutavatele õpilastele;
- kõikidel õpilastel on õigus sobilikule lõunapausile.

Käesolevas dokumendis esitatud soovitused on mõeldud arutamiseks igas koolis asjakohastes organites, nagu seda on haridusnõukogud. Kodukorda peab sellest lähtuvalt muutma. Soovituste kohaldamiseks ja nende tagajärgede regulaarseks jälgimiseks peab võtma meetmeid.